

Utenriksdepartementet
Oversendt via regjeringen.no

Oslo 29.08.2024

Hørings svar til NOU 2024:7 Norge og EØS: Utvikling og erfaringer

Viser til høring datert 15.05.2024, fra Utenriksdepartementet, om NOU 2024:7 Norge og EØS: Utvikling og erfaringer.

Samfunnsbedriftene Energi (SBE) organiserer mindre og mellomstore energivirksomheter i hele verdikjeden, herunder nær 170 energiselskap. Norges samarbeid med EU på energifeltet påvirker i høy grad kraftbransjen, og denne høringen er derfor av direkte interesse for våre medlemmer. Samtidig er høringen av generell energipolitisk interesse og viktig for vår medlemsmasse som i stor grad er offentlig eid av lokale kommuner over hele landet.

Oppsummering av våre innspill

Samfunnsbedriftene Energi vil rose utvalget for en god og grundig utredning som gir tydelige tilrådinger på energifeltet. På et overordnet nivå ønsker Samfunnsbedriftene Energi først å påpeke at det er viktig at utvalgets tilrådinger lyttes til og følges og utvikles til politikk og tiltak så snart som mulig. Utvalgets rapport peker på en rekke utfordringer med Norges oppfølging av EUs energipolitikk, og kommer med klare tilrådinger som vil både bidra til forutsigbarhet for norsk næringsliv og industri. Videre vil tilrådingene kunne føre til at Norges posisjon til å påvirke EUs politikk vil styrkes, og ikke minst gi økt kunnskap til befolkningen og den offentlige debatten.

Samfunnsbedriftene Energi ønsker å fremheve noen punkter som vi mener bør prioriteres.

- Samfunnsbedriftene Energi mener det må legges frem en stortingsmelding om Norges oppfølging av EØS-avtalen.
- Raskere implementering av EU-regelverk må prioriteres. Utestående rettsaker må få avklart relevans for EØS-avtalen og etterslepet på implementering reduseres drastisk.
- Norske myndigheter bør delta aktivt i europeiske diskusjoner om fremtidig energipolitikk for å påvirke og sørge for at det europeiske kraftmarkedet er velfungerende og at fremtidig politikk ikke er til hinder for utvikling av kraft-Norge.
- Norske myndigheter bør se til de tiltakene og verktøyene EU har tatt i bruk for å få raskere investeringer i ny fornybar kraft, og ta i bruk lignende tiltak i Norge.
- Behov for mer kunnskap og oppdatert og lett tilgjengelig informasjon om EU og Norges samarbeid på energi for å bidra til den offentlige debatten.

Utredningen må følges opp med en stortingsmelding

Lenge før utredningen ble lagt frem var det klart at regjeringen ikke planla å legge frem en stortingsmelding om EØS-avtalen. Etter mange år med trenering av innlemming av EU-regler i norsk rett og mangel på en aktiv politisk deltakelse på den politiske arenaen i Brussel, mener Samfunnsbedriftene Energi at det er behov for et politisk vedtak fra Stortinget om at Norges oppfølging av EØS-avtalen må forbedres. Om det ikke kommer tydelige politiske signaler, er det vanskelig å se hvordan utvalgets tilrådninger skal kunne utvikles til god politikk tidsnok om vi ikke skal sakke akterut.

Raskere avklaring og implementering av EU-regelverk

Som NOU 2024:7 peker på, har Norge gått fra å være et foregangsland som inspirerte andre nordiske land og EU-land, som ble sett til når EU utviklet sitt regelverk for strøm på 90-tallet, til at det nå er EU som setter preg på utviklingen av det europeiske strømområdet. Videre, det første og kanskje det viktigste som rapporten påpeker på energifeltet, er at Norge ikke har gjennomført store deler av energipolitikken som har kommet de siste 10-15 årene, at etterslepet øker og at vi på noen områder ligger opp til to versjoner bak gjeldende EU-rett.

Dette inkluderer også energieffektiviseringsdirektivet som ble vedtatt av EU tilbake i 2012, direktivene som kom med Klar for 55-pakken, og flere andre. Det er kritikkverdige at flere EU-lover har vært til vurdering i over ti år. Å trenere implementering av lov- og regelverk som gjør at den norske energisektoren deltar i det europeiske kraftmarkedet på lik linje med EUs medlemsland, går allerede utover sektoren, næringsliv og muligheter for investeringer i ny industri, og konsekvensene vil fortsette å øke etter hvert som Norge sakker akterut.

Norge må vurdere EØS-relevans raskere og innlemme relevant regelverk så raskt som mulig. Videre må etterslepet som vi allerede har i dag, reduseres. Ulikt regelverk i Norge og EU vil i økende grad bli utfordrende når vi deltar i det europeiske kraftmarkedet, og det skaper usikkerhet for bransjen. Videre, som utredningen også peker på, skaper det usikkerhet for næringslivet og vi risikerer å miste investeringer til andre land og dermed også arbeidsplasser.

Den tredje bekymringen er at Norges posisjon som utenforland som likevel påvirkes av EUs politikk, blir mer utfordrende. Som utenforland er vi avhengige av et godt samarbeid med EU for å få gjennomslag for saker som er viktige for oss. Den siste tidens steg fra Europakommisjonen i form av en frist for vedtak av EUs fornybardirektiv, som vi ikke har overholdt, viser tydelig at EUs tålmodighet for vårt etterslep er tynnslitt. Det kan også påvirke vår mulighet til å ha innflytelse på annen politikk.

Norge må delta aktivt på den europeiske politiske arenaen

Utover å følge de pliktene Norge faktisk har via EØS-avtalen, mener Samfunnsbedriftene Energi at det er viktig å være mer til stede på den politiske arenaen i EU. Som nevnt i utredningen, har Norge tidligere vært et foregangsland når det kommer til kraft. Selv om vi ligger bakpå i innlemming av EU-regelverk, har vi mye kompetanse å bidra med, som vi bør bidra med. Dette er viktig ikke minst for å bidra til å sørge for at regelverk som angår og påvirker Norge også ivaretar våre behov og forutsetninger.

Videre, som utredningen også peker på, er Norge tjent med et europeisk kraftmarked som fungerer og burde støtte prosesser som bidrar til dette. Men for å kunne påvirke EU-politikk og være en god partner for EU som faktisk blir lyttet til, må vi følge våre plikter gjennom våre avtaler med EU. Det betyr å innlemme relevant regelverk i Norge uten utsettelse.

Norge må ta i bruk de tiltakene og verktøyene som er tilgjengelige

EU satser på støttesystemer for å bidra til mer fornybar energi og dette gir et handlingsrom i EØS-avtalen som bør brukes. Et eksempel på et tiltak som skal iverksettes er toveis differansekontrakter. Videre skal investeringer også stimuleres gjennom PPAer. Dette er satsinger som norske myndigheter bør se til og satse på, og er tiltak Samfunnsbedriftene Energi har etterspurt. EU har også flere midlertidige unntak for statsstøtte for å legge til rette for økte investeringer i fornybar kraft. Dette er tiltak og verktøy som Norge gjennom å innlemme relevant EØS-regelverk, også kan ta i bruk i større grad.

Norge er via EØS-avtalen omfattet av det samme statsstøtteregelverket og bør utnytte spillerommet dette gir, særlig med tanke på at det er ment å være en midlertidig åpning. Å ikke utnytte det spillerommet vil gi andre land et fortrinn over oss, som også kan påvirke hvor ny næring velger å etablere seg eller investere. Videre har Norge stort behov for ny kraft i årene som kommer, og myndighetene bør ta i bruk alle tilgjengelige verktøy for å få opp tempoet raskest mulig.

Det er behov for økt kunnskap om Norges forhold til EU

Utredningen peker på flere viktige tilrådninger når det kommer til kunnskap, som Samfunnsbedriftene Energi ønsker å peke på.

For det første er vi enige i at det grønne skiftet må forankres både politisk, men også i befolkningen. Dette må gjøres gjennom mer kunnskap, debatt og åpenhet. Debattklimaet og kunnskapsnivået om både EU og energi, og gjerne kombinasjonen av de to, er i økende grad utfordrende, og bidrar til at det er vanskelig for lokalpolitikere å ta gode avgjørelser for fremtiden.

Det er et behov for å øke kunnskapen om behovet for et tett samarbeid med EU, også på energifeltet, hva det faktisk går ut på, og hva det gir oss. Videre er vi enige i utvalget vurdering om at mer kunnskap og lett tilgjengelig informasjon om EUs energipolitikk kan bidra positivt til den offentlige debatten.

Til sist ønsker vi å påpeke at dersom man ønsker økt engasjement og kunnskap om hvordan EU-lovgivning påvirker norske aktører, må man sende ut norskspråklige versjoner av lovtekstene på høring og må inkludere departementenes vurderinger av regelverket.

Med vennlig hilsen

Truls Wickholm, sign

Direktør for Samfunnsbedriftene Energi